

Gissningslekar.

"Nuder i henne." = Nötter i händer.

Ku uppt. På 1870 talet och tidigare i Slägestad, lekte denna gissningstevlan, av både yngre och äldre ungdomar.

A. nötter i händer. B. alle misar.

A. gissa rätt så blir det dina? A. har 6 nötter i handen. B. gissar 5. Nu får B. giva A. en nöt.

I Gislöv vid Tralleboos träskten sade A:
A. v. s. det en manlig lekte och en kvinnlig.

A. jag gör till dig.

B. jag ligger hos dig.

A. hur många gånger?

Kunnars är allt i enlighet med Slägestad.

En silsmann och hans kvinna lekte detta i
Slägestad på 1870 talet. De voro från Gislöv.

Uppt. 1933, av: J. Bengström, Skursup.

Blindbock.

En uppt. 1874-75 om vintern lekte jag denna lek i
saldat Ståls stuga i Slagstaad Gung. Stäl f. i Slöge-
stadomkr. 1820. Man gick frä galvet och såkte
taga fett en, om detta lyckades skulle den gå
blindbock. Man band ett tvörkle = huvud-
kläde för ögonen. Man gick sekte, ty armars
kunde man ståte mot kakelugnen eller möbler.
An håll man handerna; armar till sidan sträckt
och än slog man dem i hop och hunnade sig. De
voro så frächa, att de frächa en frä ryggen, men
att taga den frähande var omöjligt. På grund av
att den som gick blindbock måste gå sakta,
ty hunnv de så lätt undan. jag kunde aldrig ta-
ga någon. Men det var roligt för learen att
se, hur blindbocken famla i mörkret.

Uppt. 1933 av: J. Bergström, Skurup

Springa i kapp.

ku uppt. Detta var en allmän lek över allt i
alla socknar, särskilt bland skolpojkar.
På 1870 talet hörde jag att Hågestads gårds
skjutsear hade kört till Benestadgården med
spammål i slutet för 1860 talet. Komna till
Benestad gård sade en dräng till en stat-
herd: skall vi slå vad en kanna brännvin
att jag skall kunna springa fortare än du
till Benestad - kru. Statsherren: jag går in
för vadet. De sprungo och kommen nära
Benestad - kru, föll statsherren och dö-ö-
gonblickligen. De hade omkr. 2 km. att springa.
Pojkarna sprungo i kapp i Hågestad för 1870
talet och tidigare över stengrödsgränder, den som
kom först över blev fyr - aade tridning - fjäring.
Alla ville bli fyr. Rfpt. 1933 av: Bergström
Laurup

Hugga katt.

Av uppteckningen: var två eller tre präjkar
i Slägestad samledes på en fjäldsmurk- eller
mossmurk med grässval skull man hugga
katt. Man skar en strimla svil ut i form
av en rektangel. Den indelas i tre delar
om det var tre präjkar. Nu tog man upp
sina fjäldknivar och högg med dem hand-
läst ned på sin ruta. Så djupt som bladet
gick in i grässvålen, så står rensa fick
man fränhilja sin ruta. Man tog fast en
knivsblad med fingrarna nere vid murken
och visade de andra präjkarne, på bred rensa
sger jag rätt att utskära. Den som fick sin
ruta förut uppteckningen hade seprat. Någon
algebra kunde icke uppstå, ty de slög knivarna i
jorden framför sig. Uppst. 1933 av: Wm Skaruf

Gunga.

Av uppt. 3 Släktstad, fr 1870 till och tidigare
 roa barnen sig med att "gunga". Men hade en
 lång bräda över en huggestock och ett barn
 satte sig på varje ända. En pojke gick upp på
 mitten på brädan och skulle reglera gung-
 ningen. Han stod och strötade på brädan,
 tryckte med foten på ena sidan, den andra
 ändan gick uppåt, sedan trampade han på
 andra halvan, men barnet som satt på nedre
 ändan hjälpte till med sina fötter och så kom
 olivorna i luften. Allt gick sakta och högt kom
 man de raka, men ibland ville man ha det
 mera nervretande. Då hade man brädan över
 en siglek, men då kunde ingen stå på brädan,
 de reglerade garten med fötterna. Men brädan
 ville gärna skrä ut ena hållet. Uppt. 1933 av: Wm
 Skurup

Hästtjuvar.

På 1870 talet och tidigare lekte pojkarne i Slögestad, "Hästtjuvar". En uppt: En pojke hade omkring 10 pojkar som voro hëstar och två pojkar voro hästtjuvar. Pojkarne stö vid en gavel och bonden, egaren, står bakom höonan lätande sig ligga och sova. Nu komma hästtjuvarne och tiger en pojke bak till i vedmalströjekragen, så och den andre hästtjuven. Tjuvarne ride bort = pojkarne springa som äro hëstar och hästtjuvarne följa efter hållande dem i tröjekragen. Så snart de springa, vrenar hästarna i stallet. Detta hör bonden. Kan han springa fatt dem innan de nå hästtjuvarnes mil, får han taga hëstarna tillbaka, men sedan de uppkunnit målet, anses hëstarna förlorade, hästtjuvarne komma igen och fortsätta som förut.

Uppt. 1933 av: J. Bengtsson, Skurup

Höfjästättan.

Av uppt. På 1870 talet och tidigare såa pojkarne sig
i Högstads, Baldringe och Lövestad genom att se
vem som kunde hoppa högst. Man sette två
hasselkäppar i jorden med avskurna grenar. I dessa
hocken lade man en hinderkäpp, mycket tunn, för det
att man ej skulle stöta fötterna. Detta var en som-
meren, vanligen i marsmärker och då man kunde
gå barfotad. Att öva denna idrott med krum-
fuga trädstor var ju omöjligt. Nu lade man
hinderkäppen omkring en alns höjd från jorden och
en efter en sprang och hoppas. Blev hindret liggan-
de höjdes, höjdes hinderkäppen. Man sprang och hoppas
barfota på mjukt gräsmark. A. heffes med lätthet
över den nya höjden, B. liksom, men C. står vid hin-
derkäppen med den att den faller ner. D. E. F.
välta ner bäppen. Nu vill man se vilken av A.

eller B. som kan hoppa högst. Nu höjer man
hindriskäppen. A. välter ner den i sitt hopp. Nu
lägger man käppen på samma plats, men B. kla-
rar höjden. Nu höjer man den igen. Nu blir
B. stak, han välter ner käppen, men är segrande,
men sig att han nära klarat även denna höjd.
Ett knäpp i detta är, att i samma ögonblick man
tar satsen, skall man draga benen upp i vin-
kel, men de som hoppar med raka ben över, kan
icke se den förras prestationer. Så gick det
även i längdhopp. Man lade ett svärke på jorden
där satsen skulle tagas och vid nedslaget. I detta
fallit visar det sig att E. avgick med segen.
Nu tog man en sprängmarsch och i detta fall
blev D. segrade. D. kunde icke hoppa så högt,
men i uthållighet i sprängmarsch blev han 1^a.

Upptecknat 1933 av: J. Bergström, Skurup.

Gisnna skule. = Leha gömme.

sv. uppt. På 1870 talet och tidigare i slögestad,
lekte barnen: gisnna skule. ha blev utsedd
till att stå vänd mot en dörr och räkna till
hundra, varefter alla skulle vara gömda. Denna
leken skiljer sig från att leha "klobbes" där-
igenom, att de sökaren i detta fall fann en,
skulle den bli sökare, medan man i "klobbes",
kunde lyckas många gånger å red, "klobba"
för B. att hen hade svårt för att bli fri från
att gå och söka. De som hade sökt gömställe
blev kvar, men nu hade B. sett ~~varum~~ endel
gömt sig. När B. nu blev sökare, våga de ej
behålla sina gamla gömställe, utan måste
söka sig nya, medan B. står vänd mot dörren
och räknar till hundra. Endast småbarn lekte
gömma i stugan. Upptecknat 1933 av: J. Bergström

Skymmeslekar: 3815

Nr uppt. 1876 gick under tecknad och räkta gäss
å Baldringe Allskog. Allskogs gård fanns inte
då, all den egendomen låg då i Jäledsmark.
Där gingo flera fröjher och räkta gäss. Vi tyckte
det var roligt att skrämma hästerna med pipor
för att få se dem springa fort. Irlund tog
en fröjhe en gräsmässa och lade en betting till
sig, omkr. 1 års, och en annan fröjhe tog fast i
svansen och slog, slog från slag från bettingen
och nu var det ästad med snälltidsart,
men farten blev så hastig, att fröjheren fort
miste släppa taget om svansen. Man hade
en klag hasselkäpp och gav flera slag man
kunde slå från bettingen, desto roligare. Jag fick
jiska även bonden en gång, för detta upptåg.

Uppt. 1933 av: J. Bergström, Skurup

Skriv endast på denna sida!

3815

Leha häst.

Av uppt. Djäkonne i Högestad, Baldringe och Löve-
stads lekte häst på 1870 talet och tidigare. Men
skade en lång segelgarnstråd och man band änd-
arne i en kort träpinne, till-täglad till detta änd-
mål och lade denna mils i munnen på en fräpke.
Trölen tjänstgjorde som tåmn. Nu tiger kör-
svennen en fräpke, eller ~~hast~~ kvist, eller
annan kvist och nu smaskar han på hästen
för att ge tillkänna att nu skall det lära istad.
Han slår i luften med kvisten att det viner och
nu springa både körsven och häst. Men på
grund av de tunna klumpiga träskor med trä-
överläv och grova jängjöror kunna icke djäko-
ne springa fort. Pto. Pto. Nu skall de stanna.
Körsvennen drar på en tygel och man skall
vända om. 1877 börja bönderna med hoostyglar

och pojkarne försumma inte att följa modet.
Då en pojke i Leörjan för 1870 tålt hade ett par
hästar att köra med hade han "mel-tömm" mellan
pojkarne, men 1877 hade man då man körde med
två hästar "koostöjla". I Island kunde körsvennen
utbyta sin plåt och jungera som häst.
Pojkarne slug i värd och latsa att de vara
ystor och en pojke i Slögestad kunde vrena
som en häst, att en gång han vrena och jag
såg honom icke, trodde jag att det var en väsk-
lig häst som "vrena". Ole Nilsson, stathuskarlson,
f. i Slögestad 1865. På 1870 tålt hade inga trä-
skor med läderputor. Endast en smedson
Knolers Paradis hade träskor med läderputor
1876. Leden gagnar vid gårdens gick alltid i-
klädd stövlars.

Uppt. 1933 av: J. Bengtström, Skurup

Gå svajt = sveigt.

An uppt. På 1870 talet i Slägestad gick både
glickor och pojkar på isen och slog "kane".

Utländ kunde isen bära våra land, men på
mera djupa ohållbar. Alla samlas nu på en
kana. De springa efter varandra häftigt och
slår en kana genom farten och tre à fyra
kan samtidigt vara på kanan i farten, och den
förste skyddar undan och man springer sig
usom och riktigt är det. De som ha spik i trä-
skornas för att spara tröt, går på isen och en
glicka som har räd att slita träskorna, håller
pojken i underkanten på toojum kahtill och
slår kane så länge han vill dra på honom.

Längre ut var isen svagare, men inget nimm-
vart djupa. Två à tre pojkar gick nu svajt.

Isen hukta sig under deras marsch, de hade

rörelser med fötterna på isen, som jag kan
icke beskriva, man liksem stamper sig fram
för att få isen att brytas och man håller i en-
andra, men detta gick inte med spik i träskor-
na. Ibland var isen i små lischehällor som
gick och isen bälja under fötterna. Ibland kunde
det ändå hända att isen brast och man blev vät
om sockarna. Mor: jassa, du har vådat dig
nu igen din förarglige himmel och ibland
kunde man få som järnbrö: en ööfil.

Man församma Lindblomman, och Barth-
shan, men sättingar, ööfiler och härslit-
ningar gick jämha ut det hela.

När isen icke var för stark, kunde man med trä-
skoklumpen stöta i isen och en stjärna uppstod
med alla regnbågens färger. Man föll ofta omkull.

Utgift. 1933 av: J. Bergström, Skuruf.

Klättra i träd.

En uppgt. i Slöjdestad, Beldrings och Lövestad på 1870
talet och tidigare övade pojkarne sig i att
klättra i träd. Vid de flesta leondgårdar fanns
fruktträd, som barnen övade sig i att klättra upp
i för att nedteja frukt. Även tyckte pojkar det
var roligt att se hur många ägg som fanns i skatbo.
Starkholkar sig jag ingen uppsätta. När pojkar
voro församlade i gåledsmärken såkte man
lära om, vilken som var den säkraste klättraren.
I skolen sport hade de flesta stor färdighet, även
 flickor blev upp i fruktträd, men i skogsträd
klättra de inte. Kråkborn voro säkrare utvalda
av leygsmästaren och jag kommer särskilt ihåg
ett träd pojkarne såkte bestiga i en skog, men för-
gäves. Trädet högt och i 45° vinkel, detta var mer än
klättrarne kunde utföra. Uppgt. 1933 av J. Bergström
skrup

Sätta grytor.

Av uppt. Min syster Kersti Svensson i Ame-
rika, f. i Slägestad, 1866, berättar för 1870 talet:
Om Söndagshvällen samlas vi och dansa förvägen
vid stathuset. Vi sätta också grytor. Flickorna
voro iklädda långa värmen kjortlar. Vi horrar
= svänga, oss hastigt runt och hastigt kubar oss
att kjorteln når marken. Denna står som ett
paraply för marken, uppehåller av lufttrycket.
Den som kunde få kjorteln till att stå så
långt ^{svårast} och detta skådespel roade prästerna.
När många flickor satte grytor samtidigt, såg
det lustigt ut. Man dansade utan musik och
satte grytor, så gick tiden. En kringstryker,
som var lektalare, kom och visade sina mästär-
stycken för 1870 talet, men det var enastående bra.

Uppt. 1933 av: J. Bengström, Skurup

Rida kungahäst.

beskript. I Högstads fr 1870 talet ^{var} en lev med detta namn. En större pojke tog och böjde sig vid en buggstuck, eller annal högt föremål. Nu sätter barn et sig över hans axlar med sitson fr hästens rygg. Nu tigger hästen och räcker upp sina händer att barnet kan gå tag i dem. Nu gör han så och lev barnet fram och tillbaka och är det en liten kan han kenta något, men han måste vara säker fr sin sak att han icke faller. Detta tyckte minderåriga barn vara mycket roligt att gå rida kungahäst. Heland kunde en hel karavan komma så eftervarandra och var det en fittig pojke som har bättre lottades barn kunde dume då han kom dit, gå en fittermad eller smörmad, ty föräldrerne gläddes över den ära som vederfarits deras barn. Skript. 1933 av: Jm, Skuraf

Åka släde.

Ser uppt. Om vintern i Slägestad gick pojken
ut och åkte släde. Man gick upp för en backe
och körde ner för. Sedan drag man släden upp-
för backen och fortsatte. De som ingen släde
hade gick ibland låna en, medan slädens
egare stod och tittade på. Ibland kunde det
hända att både släde och pojke slaga kuller-
byttu, ja, ibland såg det livsfarligt ut, men
ingen tänkte på att en lurande fera kunde
framstå och ingen var rädd. Allt gick alltid
lyckligt, vaktat kullerbyttorna. Det var män-
skenskvällar och lördagsaftersmiddagar och sön-
dagar. Ibland var det så kallt, att man begriper
jag inte hur man kunde utstå källden, endast
i klädda ett par linnebyxor, inga kalvonger, men
ingen gräs. Allt var riktigt. Uppt. 1933 av Bergström

Kortkonst.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

19

nu uppt. Om söndagarna kunde både unga
och äldre ungdomar roa sig med, att säga
vilket kort den andre tänkte på. Den oirrigle
tyckte det var omöjligt. Det lät sig dock göra.
Denna är tydligen en av de äldsta kortkonster.
Man lade korten i tre hägar. Sexorna roa
med, men inga lägre kort. Nu frågar man
den tänkande; vilken häg ligger det uti. Han
frågar på en häg. Denna lägger man i mitten
och så fortsättes tre gånger. Sedan blir det,
det elvte kortet i leken, räknat från kortens
baksida. Att lägga korten är en lätt sak, men
att utföra detta, är rent av ett av världens
underverk. En annan kortkonst är, att säga
hur många frisar som finns under hägarne.
Detta är ännu mer invecklat. Man tar ur leken

ett kort, vi säga det blir en 9^a. Nu säger man:
9-10-11-12-13. Nu är där 5 kort i den hägen
och 9^{an} underst. Nu tager man ett nytt kort.
Det blir en kung. Denne har två frischer. Nu säger
man: 2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-¹³. Nu ligger 2 frischer
under denna hägen. Nu drager man en tju.
Nu säger man: 10-11-12-13. Nu är här 4 kort
i denna hägen. 10 frischer är underst.

I första hägen 9 frischer,

I andra " 2

I tredje " 10 " . tillsammans 21 frischer.

Nu lämnar man de överblivna korten till giss-
aren. Denne säger till det första kortet: 7-8-9-
10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21. Det finns
21 frischer. jag tog fel, endast to m. 6^{an} skall
skall vara med. Att utfooska dylikt är lika svårt
som att bygga pyramider. Uppf. 1933 av: Bengtström
Skurup

3815

Tur i spel.

Se uppt. om man lärt en lit av hjärtat av
en uggle i en lapp på bröstet som hänger i
ett band om halsen, skall man alltid ha tur
i spel.

Sterpa något stulet.

Ysak Bergström, f. i Slätestad 1861, som boende i
Slumminge säger: När jag bodde i N: 33 Slum
minge kom något boor från mig som jag
frågade mig över. Jag tog med vänstra handen
ett svärft hönsägg, band omkring detta en
grön silketråd och hucka detta i brännket
aska, och någon dag efter låg det stulna
på sin plats. Det är omkring 18 år sedan.

Uppgt. 1933 av: J. Bergström

Skriv endast på denna sida!

Skulle

57

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21.

Begravning på Plantiska Graven.

(Krusp. 1899) då undertecknad reste till Ameri-
ka, kom jag i samtal med en Smilänning som
tidigare varit i Amerika och som skulle resa
dit igen. Denne berättar: förva gången jag se-
ste hem vert det en stormig dag och passa-
gerarne fingo endast gå upp för öppningen men
inte vandra på däck. Det var med White
Star Line. En passagerare skulle springa
här till en annan och föll och kull och slog
ihjäl sig. Han ^{menar} togs in ~~av~~ nagonstans och de gav
efter gjorde de en ställning för relingen och
musikken bläste och man sjöng samtaligt en
psalm för engelska. Den döda ligger insvept i ett
tygskynne med sandpiser i. När allt var i
ordning, förde man den döda över relingen
ut i Graven, där sjöngs gemt. Usp. 1933 av. Wm

Majvisan i Sövestad 1875.

här uppt. I västra gränsen, Svartsjöle, Vasatorp,
sjöarna och så vidare:

Allt vi sken skapade av evighet, ty den visan
gick i län ungdomarna emellan i västra sock-
nen, medan jag hörde ingen i norra socknen
som ägnar sig åt den visan. 1875 hörde jag i
Vasatorp, Sövestads västra, men jag var så släp-
samt, att jag kunde icke vakna för sången.
I västra gilleslaget satte de majgrenar i taket 1875,
men i norra, satte de ej majgrenar i taket 1877.
I västra laget var första versen så lydande:

Nu sätta vi mig uti ert tag,

Vi komma igen om jingedag.

Enken Hans Flägg, f. årsh. 1805, inföll: nej i år = 1875,

är här inga majgrenar att sätta i taket, men man gör sällan vad
man kan.

Uppf. 1933 av: J. Bergström, Skurups
hon satte en fullblåst i taket.

Majvisan i Sövestad 1877-78.

Sövestads bonna hade två majvisor, de varo i
flera gilleslag, nämligen ungdomarna.

Den första:

1. God afton om i hemma är,
Maj var välkommen,
Förlåt oss om vi våga er,
Glädjens gud för en så finlig sommar.
Den lilla kärkans fjura kläng,
Maj var välkommen,
Hon leidas oss med mejisång,
Glädjens gud för en så finlig sommar.
2. Låt hänen ge oss ägg fri fat o. s. v.
Till pannkakor, äggamat, o. s. v.
3. Nu tackar vi för ved vi fått o. s. v.
För allting var ju ganska gott o. s. v.
4. Nu lyfte vi alla för vår hatt, o. s. v.
Nu rese vi och begått o. s. v.

Rödhåriga, tvillingar, puchelryggiga och
Söndagsbeor.

En uppt. En kvinna från Delaware sade i Amerika 1903,
att om furett ligger på havochalm skall beor bli
rödhårigt.

I Hågestad sade de gamla på 1870 talet: om furett
ligger på örtahalm skall beor bli rödhårigt.
De rödhåriga skulle gärna velat ha annan fögg,
och men tyckte att det var en ful fögg som all-
mänheten inte önske sig, men de blevo gifta och
voro inte alls avskydda.

Tvillingar hade den förmenan att slippas se trall.
Endast kustrerade tjurkalvar = ungstuter ansågs
äga en utomordentlig styrka, om de voro tvillingar.
Tvillingkvigor ansågs inte ha sådan kraft.
Puchelryggiga ansågs inte som förbyttingar, utan
beräknades som normalt utvecklade människor.

3815

Men ett par betlingar, som rears tvillingar
kunde draga större last än tre par hästar för-
måde.

Söndagsbarn. Alfrit. f. en söndag den 14^{de} febr. 1864.
De skola ha den förmånen att kunna se allt
slags spöke, skarn och troll. De ha dock liksom
aldrig uppenbarat sig för mig, men jag föddes
innan solen stod upp, i könsgället, förhända
dylikt ha invärkat.

Alfrit. 1933 av. J. Bergström, Skurup

Skriv endast på denna sida!

50
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26